

ПІЗНАЙ СЕБЕ ЧЕРЕЗ МАЛЮНОК

ПІЗНАЙ СЕБЕ ЧЕРЕЗ МАЛЮНОК

Київ, Книга-плюс, 2024

УДК 616.31

Укладач Жук А.В.

Пізнай себе через малюнок. К.: Книга-плюс, 2023. – 120 с.

Посібник містить психодіагностичний матеріал у вигляді описів проєктивних методик: «Гарний малюнок», «Чотири персонажі», «Малюнок неіснуючої тварини», «Дім – Дерево – Людина», «Малюнок сім'ї», «Три дерева», «Кактус», «Людина під дощем», «Мимовільний малюнок», «Символіка кольору», «Намалюй свій характер», «Психогеоетричний тест». Дані методики базуються на теорії психомоторних зв'язків. Вони дають змогу отримати відомості про особистість, які не завжди можна отримати за допомогою стандартизованих методик. Проєктивні методики використовують для діагностики психологічних особливостей особистості, для діагностики сімейних стосунків, а також при кадровому відборі працівників в різних сферах діяльності.

Психодіагностичний матеріал рекомендовано для студентів психологічних, соціологічних факультетів, психологів, соціальних працівників, вчителів, а також для осіб, яким цікавий процес самопізнання.

Підп. до друку 05.03.2024. Формат 60x84/16.
Папір офсет. Гарн. Newton C. Друк офсет. Наклад 300.

Видавництво «Книга-плюс»
03057, Київ, пр. Берестейський, 34.
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру видавців
і розповсюджувачів видавничої продукції
серія ДК № 4904 від 20.05.2015 р.
тел./факс: (044) 492 04 28, (067) 403 55 05

ISBN 978-966-460-154-9

© Жук А.В., 2024
© ТОВ «Книга-плюс», 2024

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	4
ТЕХНІКА ПРОВЕДЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНИХ МАЛЮНКОВИХ ТЕСТІВ.....	7
ЗАГАЛЬНА ІНТЕРПРЕТАЦІЯ МАЛЮНКІВ.....	12
ГАРНИЙ МАЛЮНОК.....	14
КАКТУС	17
ЛЮДИНА ПІД ДОЩЕМ	19
МАЛЮНОК НЕІСНУЮЧОЇ ТВАРИНИ.....	24
ДІМ – ДЕРЕВО – ЛЮДИНА	35
МАЛЮНОК СІМ'Ї	64
ТРИ ДЕРЕВА	77
ЧОТИРИ ПЕРСОНАЖІ.....	83
ТЕСТ МИМОВІЛЬНОГО МАЛЮНКУ	93
СИМВОЛІКА КОЛЬОРУ	98
НАМАЛЮЙ СВІЙ ХАРАКТЕР.....	103
ПСИХОГЕОМЕТРИЧНИЙ ТЕСТ.....	106
ВИСНОВОК	119
ЛІТЕРАТУРА.....	120

ПЕРЕДМОВА

За малюнками людини можна визначити склад її особистості, зрозуміти її ставлення до різних сторін дійсності. Малюнки дозволяють оцінювати психологічний стан та рівень розумового розвитку, діагностувати психічні захворювання. У всьому світі малювальні тести стали основним інструментом практичних психологів.

Методики базуються на теорії психомоторних зв'язків. Для реєстрації актуального стану психіки використовуються результати дослідження моторики, особливо, дані моторики домінантної руки, які фіксуються у вигляді графічного сліду руху, тобто малюнка.

Згідно теорії Сеченова, кожне уявлення, що виникло в психіці, і будь-яка тенденція, пов'язані з цим уявленням, закінчується рухом. Якщо реальний рух по якійсь причині не здійснюється, то в існуючих групах м'язів сумується певна напруга, енергетично достатня для здійснення руху.

Тенденція руху завжди певним чином спрямована в простір. При виконанні малюнка аркуш паперу є моделлю простору, яка, окрім стану м'язів, фіксує відношення досліджуваного до простору, тобто ту чи іншу тенденцію, що виникла. Простір, в свою чергу, пов'язаний з емоційним забарвленням переживань і тим чи іншим часом, періодом – теперішнім, майбутнім, минулим. Пов'язаний він також з діями та ідеально розумовим планом функціонування психіки.

При інтерпретації матеріалів тестового дослідження, поряд з врахуванням загальних закономірностей психомоторних зв'язків і відношень до простору, використовуються теоретичні положення вчення про оперування символами та символічними геометричними елементами і фігурами.

Серед діагностичних засобів, що використовуються у світовій

психологічній практиці, методи малювання стоять на першому місці. В останні роки в нашій країні з'явилася досить велика кількість вітчизняних та перекладених робіт, в яких описуються малюнки. Значну їхню частку становлять публікації, які мають скоріш теоретичний інтерес: містять обґрунтування методу, загальні підходи до інтерпретації та окремі приклади, що ілюструють ці підходи. У інших роботах вказується значення різних ознак, які зустрічаються у малюнках досліджуваних. Наприклад, наводяться такі критерії оцінки, як: «Очі витріщені – грубість, черствість... Брови тонкі, короткі – зневага, витонченість».

Однак показники, що враховуються при інтерпретації малюнків тестів, не є однозначними. Так, витріщені очі можуть з'явитися на малюнку аж ніяк не тільки внаслідок грубості, черствості, а й як симптом наявності страхів або як прояв підозрілого ставлення до оточуючих. Дуже часто одна й та сама ознака може інтерпретуватися двома, трьома чи чотирма різними способами залежно від того, з якими ще ознаками вона поєднується.

Як навчитися обирати правильну інтерпретацію у кожному конкретному випадку? Що робити, якщо в малюнку зустрілися ознаки, що суперечать одна одній? Якому з них довіряти? І найголовніше питання: як з урахуванням окремих розрізнених показників складається цілісний психологічний портрет досліджуваного? Той портрет, що дозволяє намічати психокорекційні завдання, давати рекомендації, будувати обґрунтований прогноз.

Щоб успішно проводити психологічну діагностику недостатньо знати значення тих чи інших тестових показників. Необхідно ще й володіти загальною логікою аналізу, що дозволяє розглядати ці показники у взаємозв'язках. Інакше замість цілісної картини ми матимемо безсистемний набір психологічних характеристик.

Мистецтво інтерпретації малюнків тестів потребує знайомства з великою кількістю різних варіантів виконання завдань. Воно приходить із досвідом роботи. Звичайно, ніяка книга – у тому чис-

лі й ця – його не замінить, але вона може стати свого роду «тренажером», на якому проводиться попереднє відпрацювання навичок діагностування. Проводячи разом із автором аналіз малюнків, ви поступово навчитеся виділяти значні ознаки, співвідносити їх між собою, робити висновки.

За характером тести «Малюнок неіснуючої тварини», «Будинок – Дерево – Людина», «Малюнок сім'ї», «Три дерева» і т. д. відносяться до проєктивних. Статистичній апробації чи стандартизації вони не підлягали. Результати аналізу подаються у вільній описовій формі. Дані, отримані з допомогою даних тестів, необхідно доповнювати даними інших методик.

ТЕХНІКА ПРОВЕДЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНИХ МАЛЮНКОВИХ ТЕСТІВ

Застосування малюнкових тестів дає змогу виявити особистісні особливості людини і ґрунтується на принципі проєкції, тобто, на винесенні зовні своїх переживань, уявлень, прагнень тощо. Малюючи той чи інший об'єкт, людина мимоволі, іноді свідомо передає своє ставлення щодо нього. Навряд чи вона забуде намалювати те, що здається їй найважливішим і значимим; а ось тому, що вона вважає другорядним, буде приділено набагато менше уваги. Малюнок – це якесь повідомлення, зашифроване в образах. Завдання психолога полягає в тому, щоб розшифрувати його, зрозуміти, що каже досліджуваний йому.

Для діагностичного використання малюнків дуже важливо, що вони відбивають насамперед не свідомі установки людини, а не-свідомі імпульси і переживання. Саме тому малювальні тести так важко «підробити», представивши в них себе не таким, яким ти є насправді.

Як і інші проєктні тести, малюнкові методики дуже інформативні, тобто дозволяють виявити безліч психологічних особливостей людини. При цьому вони прості у проведенні, займають небагато часу та не вимагають жодних спеціальних матеріалів, крім олівця та паперу.

Додатковою перевагою малюнкових методів є їх природність, близькість до звичайних видів людської діяльності. Той чи інший досвід малювання є практично в кожній людини. Найбільш близьке це заняття дітям, тому при діагностиці дітей методи малювання застосовуються особливо часто. Дитині легко зрозуміти тестову інструкцію, для виконання методик не потрібен високий рівень розвитку мовлення. Разом з тим малюнки – зручний привід для того, щоб невимушено зав'язати психологічну бесіду.

На відміну від більшості інших тестів, малюнкові методики мо-